ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ
ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

10. Sınıf
FELSEFE

CEVAP ANAHTARI

FEL.10.1.1. Felsefenin anlamını, gelişim sürecini ve işlevini sorgulayabilme

FEL.10.1.1. Felsefenin anlamını, gelişim sürecini ve işlevini sorgulayabilme

a) Felsefenin anlamını merak eder ve felsefenin ortak tanımının imkânına yönelik şüphe duyar.
b) Felsefi düşüncenin genel özellikleri, ortaya çıkışı ve tarihsel gelişimi üzerine derinlemesine düşünür.
c) Felsefi soruların temel özelliklerini ifade ederek felsefi soru sorar.
ç) Felsefenin bilim, din ve sanat alanlarıyla ilişkisine eleştirel yaklaşır.
d) Felsefenin bireysel ve toplumsal işlevlerini tartışır.

FEL.10.1.1

MERAKTIR FİLOZOFU YOLA KOYAN

İnsan bilmek ister. Bu istek onu merak etmeye, sorgulamaya, eleştirmeye ve şüphe duymaya yönlendirir. İnsanın bu çabası hakikate ulaşma arzusundan kaynaklanır. Felsefe de hakikati anlama ve sorgulama yollarından biridir. Nitekim felsefe; merakla başlar, sorgulamaya dayanır, eleştirel bir tutum benimser ve şüpheyi yöntem olarak kullanır. Sokrates, hayatı anlamlandırmanın ancak onu sorgulamakla mümkün olduğunu ifade etmiştir. Bu nedenle ilk filozofların yöneldiği sorular, onların meraklarının bir yansımasıdır. Antik Yunan felsefesinin erken dönem düşünürlerinden Thales ve Anaksimandros gibi filozoflar, evrenin ve varlığın temelini araştırmış ve "arkhe" kavramı üzerinde durmuşlardır. Thales arkheyi su olarak belirlerken Anaksimandros apeiron kavramını, daha sonraki filozoflar ise farklı ilkeleri ileri sürmüşlerdir.

Felsefe kelimesi Yunanca philosophia sözcüğünden gelir ve "bilgelik sevgisi" anlamını taşır. Felsefe; varlık, bilgi, değer ve insan yaşamı üzerine akla dayalı, sistemli ve eleştirel düşünme etkinliğidir. Felsefi düşüncenin kökenleri farklı kültürlerde görülmekle birlikte Antik Yunan'da, özellikle İyonya'da, mitolojik açıklamalardan farklı olarak akla dayalı ve sorgulayıcı düşünce biçimleri belirginleşmiştir. Bununla birlikte felsefi düşünce yalnızca Antik Yunan'a özgü değildir. Farklı kültürlerde de insan, evren, ahlak ve bilgi üzerine düşünceler geliştirilmiştir. Hint, Çin, Mısır, Türk-İslam, Fransız, Alman, Anglosakson, Amerikan gibi felsefe gelenekleri farklı sorular ve kavramlar üzerinden felsefi düşüncenin gelişimine katkı sağlamıştır.

Filozoflar, felsefenin farklı yönlerini öne çıkararak onu çeşitli biçimlerde tanımlamışlardır. Bu durum, felsefenin tek ve bütün yönlerini kapsayan ortak bir tanımının mümkün olup olmadığını sorgulamayı gerektirir. Ancak felsefeyi tek bir tanımla sınırlandırmak, onun farklı yönlerini göz ardı edebilir. Bu nedenle filozoflar, felsefeyi farklı biçimlerde tanımlamışlardır. Sokrates'e göre felsefe, kişinin bilmediğini bilmesidir. Platon, felsefeyi gerçekliğin hakiki doğasını kavrama çabası olarak görür. Aristoteles, onu varlığın ilkeleri ve nedenleri üzerine sistematik bir araştırma olarak tanımlar. El Kindi'ye göre felsefe, insanın gücü ölçüsünde varlığın hakikatini bilmesidir. Farabi, felsefeyi var olmaları bakımından varlıkların bilgisi olarak açıklar. İbni Sina ise onu insanın bilme gücü ölçüsünde var olanların hakikatlerini kavramayı amaçlayan bir disiplin olarak değerlendirir. Immanuel Kant'a göre felsefe, akla dayanan gerekçelerle kendini temellendirme çabasıdır. Hilmi Ziya Ülken felsefeyi varlık hakkındaki düşünce ve bu düşünce üzerine düşünme olarak ifade eder. Nurettin Topçu'ya göre felsefe, insanın ve toplumun kâinat görüşüdür. Takiyettin Mengüşoğlu felsefeyi çok yönlü, kuşkulu ve derinlemesine bir düşünme biçimi olarak değerlendirir. Karl Jaspers ise "Felsefe yolda olmaktır." şeklinde ifade etmiştir.

(Derlenmiştir.)

1. Aşağıdaki kavramların sizde çağrıştırdığı ifadeleri ilgili bölüme yazınız.

Kavram	Çağrıştırdığı Kelimeler
Felsefe	düşünme, soru, hakikat
Filozof	sorgulayan insan, düşünür
Hakikat	gerçeklik, doğruluk
Bilgelik	erdem, deneyim

2. Aşağıdaki filozofların felsefe tanımlarını ilgili kutucuğa yazarak tanımlardaki ortak noktayı açıklayınız.

Filozof	Felsefe Anlayışı
Sokrates	Kişinin bilmediğini bilmesi
Aristoteles	Varlığın ilkeleri ve nedenlerini araştırma
Farabi	Varlıkları var olmaları bakımından bilme
Immanuel Kant	Akla dayalı gerekçelerle kendini temellendirme
Karl Jaspers	Sürekli arayış, “yolda olma”

Ortak Nokta:

Filozofların felsefe tanımları farklı yönleri öne çıkarsa da bu tanımların ortak noktasında insanın varlığı, bilgiyi ve hakikati anlamaya yönelik akla dayalı düşünme, sorgulama ve araştırma çabası bulunmaktadır.

3. Filozofların felsefe tanımlarının birbirinden farklı olmasının nedenini açıklayınız.

Filozofların felsefe tanımlarının farklı olmasının nedeni, farklı tarihsel ve kültürel koşullarda yaşamaları, farklı felsefi problemlere yönelmeleri ve felsefenin farklı yönlerini öne çıkarmalarıdır. Bu nedenle felsefeyi bütün yönleriyle kapsayan tek ve kesin bir tanım yapmak zordur.

4. **Karl Jaspers'ın** "Felsefe yolda olmaktır." **tanımı ile vurgulanmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Kesin ve değişmez sonuçlara ulaşan bir bilgi alanı olduğunu
B) Varılacak bir hedef değil sürekli arayış hâli olduğunu
C) Daha önceki dönemlerde yaşamış filozofların görüşlerini değerlendirmek olduğunu
D) Evren ve doğa hakkında kesin yasalar ortaya koyduğunu
E) Pratik hayattan kopuk bir uğraş alanı olduğunu

5. "Felsefe tek bir kültürün veya coğrafyanın ürünü değildir." **yargısını metindeki bilgilerden hareketle açıklayınız.**

Felsefi düşünce farklı kültür ve coğrafyalarda insan, evren, bilgi, ahlak ve varlık gibi konular üzerine geliştirilmiştir. Hint, Çin, Mısır, Türk-İslam, Antik Yunan ve Avrupa gibi farklı felsefe gelenekleri felsefi düşüncenin gelişimine katkı sağlamıştır. Bu nedenle felsefeyi yalnızca tek bir kültüre veya coğrafyaya ait bir düşünce biçimi olarak değerlendirmek doğru değildir.

6. **Metne göre merak, hayret etme ve sorgulama felsefi düşüncenin ortaya çıkışıyla nasıl ilişkilidir? Açıklayınız.**

Merak ve hayret, insanı mevcut açıklamalarla yetinmeyerek soru sormaya yöneltir. Sorgulama ise bu soruların nedenlerini araştırmasını ve farklı açıklamaları değerlendirmesini sağlar. Bu nedenle merak ve hayret felsefi düşünmeyi başlatan, sorgulama ise onu sürdüren unsurlar olarak değerlendirilebilir.

7. Bir sınıfta üç öğrenci arasında şöyle bir diyalog geçer:

Buna göre hangi öğrencinin görüşü felsefi düşüncenin özellikleriyle uyumludur? Açıklayınız.

Lale'nin görüşü felsefi düşüncenin özellikleriyle uyumludur. Çünkü felsefe sorgulamaya, eleştirmeye ve farklı düşünceleri değerlendirmeye dayanır.

8.

a. Aşağıda verilen kavramları açıklamaları ile eşleştiriniz.

Kavram		Açıklama
a. Sorgulama	e	Evrenin temel ilkesi
b. Logos	ç	Düşüncenin kendi üzerine yönelmesi
c. Philosophia	b	Akla dayalı açıklama
ç. Refleksiyon	a	Felsefi düşünmenin temel yöntemi
d. Kümülatif olma	c	Bilgelik sevgisi
e. Arkhe		

b. Metindeki örneklerden hareketle felsefi düşüncenin <u>en az</u> üç özelliğini belirleyip her birini açıklayınız.

- **Meraklı Olma:** Felsefe, insanın bilinmeyeni öğrenme arzusuyla ortaya çıkar.
- **Sorgulayıcı Olma:** Felsefe, hiçbir şeyi olduğu gibi kabul etmeyip her şeyi soruşturarak anlamaya çalışır.
- **Eleştirel Olma:** Felsefe, düşünceleri ve inançları akıl süzgecinden geçirerek sorgusuz kabulleri reddeder.
- **Rasyonel Olma:** Felsefe, duygu ve inançlardan beslenen dogmatik bir yapı yerine akıl ve mantık ilkelerini temel alır.
- **Sistemli Olma:** Felsefe, rastgele düşünceler yerine tutarlı ve birbiriyle bağlantılı bir düşünce sistemi kurmayı hedefler.
- **Şüphe Duyma:** Felsefi düşünce, kabul edilen bilgilerin ve yargıların sorgulanmasına imkân tanır.
- **Refleksiyon:** Düşüncenin kendi üzerine yönelmesidir.
- **Yığılımlı İlerleme:** Felsefenin önceki filozofların düşüncelerinden yararlanarak gelişmesidir.
- **Evrensellik:** Felsefi sorunların belirli bir kişi veya toplumla sınırlı kalmayıp tüm insanlığı ilgilendiren problemlere yönelmesidir.
- **Tutarlı Olma:** Düşünceler arasında çelişki bulunmaması.
- **Hayret Etme:** Alışılmışın dışına çıkıp dünyaya şaşkınlıkla bakma ve anlam arayışına girme.

9. Felsefi düşüncenin özelliklerinden hangisinin günlük yaşamınızda daha önemli olduğunu düşünüyorsunuz? Gerekçelendirerek açıklayınız.

Sorgulayıcı olma özelliğinin günlük yaşamda daha önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü sorgulama, insanların karşılaştıkları olayları olduğu gibi kabul etmek yerine nedenlerini araştırmasını ve daha bilinçli kararlar vermesini sağlar. Sorgulayan kişi, yanlış bilgilerden ve ön yargılardan uzaklaşarak olaylara farklı açılardan bakabilir.

10. Tarih boyunca filozofların, içinde yaşadıkları dönemin sorunları üzerine düşündükleri görülmektedir.

MÖ 6. yüzyıl-MS 2. yüzyıl: Bu dönemde farklı kültürlerde insan, evren, ahlak ve varlık üzerine çeşitli felsefi sorgulamalar ortaya çıkmıştır. Felsefi düşünce farklı coğrafyalarda farklı problemler üzerinden gelişmiştir.

MS 2. yüzyıl-15. yüzyıl: Felsefe, dinlerle etkileşime girmiş; Tanrı ve inanç konuları merkeze alınmıştır.

15. yüzyıl-17. yüzyıl: Kilisenin otoritesi sarsılmış, akla güven artmış, hümanizm ve modern bilim doğmuştur.

18. yüzyıl-19. yüzyıl: Gelenek ve siyasi otoriteler eleştirilmiştir; özgürlük, toplum ve siyaset ön plana çıkmıştır.

20. yüzyıl: Disiplinler arası sınırlar belirginleşmiş; toplumsal, siyasal ve ekonomik gelişmelerle birçok felsefi ekol ortaya çıkmıştır.

(Kısaltılmıştır.)

Buna göre 21. yüzyıl felsefesinin ele alması gerektiğini düşündüğünüz üç temel problemi yazınız ve bunlardan birinin neden felsefi bir problem olduğunu açıklayınız.

Yapay zekâ ve etik
İklim krizi
Dijital mahremiyet ve özgürlük
Örneğin dijital mahremiyet ve özgürlük felsefi bir problemdir. Çünkü teknolojik gelişmeler karşısında bireyin özel hayatının korunması ile özgürlüğünün sınırları konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bu sorun, özgürlük, hak, mahremiyet ve sorumluluk gibi kavramların sorgulanmasını ve farklı görüşlerin gerekçelendirilmesini gerektirir.

11. Aşağıdaki özellikleri dikkate alarak, verilen veya kendi ürettiğiniz konulara yönelik felsefi soru oluşturunuz.

- Kavramsal bir problem içermeli
- Düşünmeye ve tartışmaya açık olmalı
- Gerekçeli farklı görüşler geliştirmeye imkân vermeli

Konu: Özgürlük

Soru: İnsan gerçekten özgür olabilir mi?

Konu: Bilgi

Soru: Kesin bilgiye ulaşmak mümkün müdür?

Konu: Mutluluk

Soru: Mutlu bir yaşamın ölçütü nedir?

Konu: .....

Soru: .....

Konu: .....

Soru: .....

Konu: .....

Soru: .....

12. Aşağıdaki sorulardan hangisinin felsefi soru olup olmadığını işaretleyip gerekçesini ilgili kutucuğa yazınız.

Soru	Felsefi olan	Felsefi olmayan	Gerekçe
Ankara'nın yüz ölçümü ne kadardır?		✔	Çünkü bu soru, araştırma ve sayım yoluyla kesin olarak cevaplanabilen bir bilgi sorusudur.
Evrensel ahlak yasasına ulaşmak mümkün müdür?	✔		Çünkü bu soru, ahlak yasası ve evrensellik kavramlarını sorgulamayı, farklı görüşler geliştirmeyi ve görüşleri gerekçelendirmeyi gerektirir.
İnsan özgür müdür?	✔		Çünkü insanın özgürlüğünün mümkün olup olmadığı konusunda farklı felsefi görüşler ileri sürülebilir.
Su, deniz seviyesinde kaç derecede kaynar?		✔	Çünkü belirli koşullarda deney ve ölçüm yoluyla cevaplanabilen bir sorudur.
Türkiye'nin başkenti neresidir?		✔	Çünkü bu soru, doğrulanabilir ve kesin bir bilgiye ulaşmayı amaçlar.
Bilgiye ulaşmada duyularımıza ne ölçüde güvenebiliriz?	✔		Çünkü duyuların bilgi edinmedeki güvenilirliği sorgulanabilir ve farklı görüşlerle temellendirilebilir.
Güzel olanı belirleyen ölçütler nelerdir?	✔		Çünkü güzelliğin ölçütleri üzerine farklı görüşler ileri sürülebilir ve soru sorgulamayı gerektirir.

13. "İnsan özgür müdür?" **sorusunu daha farklı bir felsefi soruya dönüştürünüz.**

İnsanın özgür seçimlerinden söz edebilmek için hangi koşulların gerçekleşmesi gerekir?

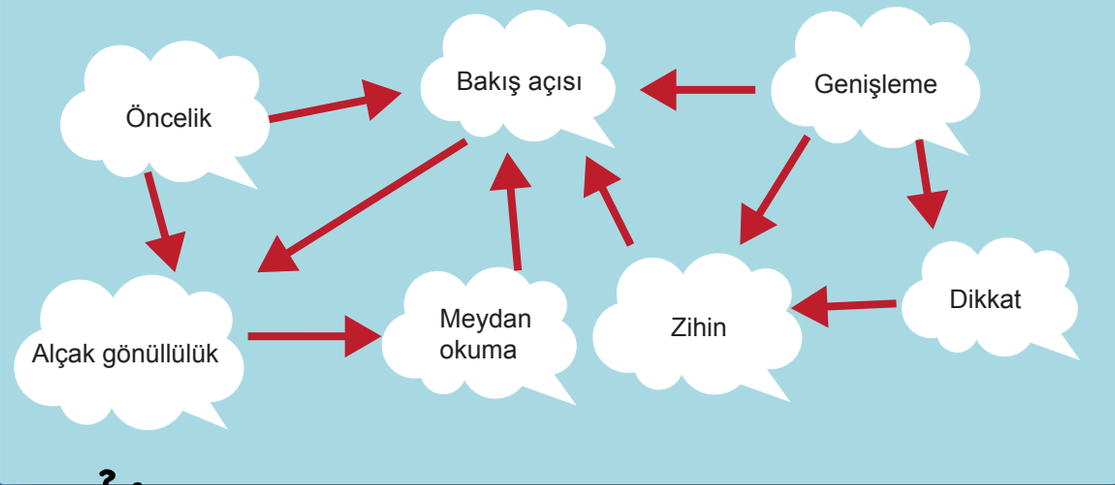

FELSEFE İLE UĞRAŞMANIN HAYATIMI DEĞİŞTİRMESİNİN YEDİ NEDENİ

1. **Dünyamı Genişletiyor:** Felsefe eğitimi, çevremdeki dünyaya farklı açılardan bakmamı sağladı. Felsefeyi incelemeden önce dünya daha basit ve sınırlı görünüyordu ancak felsefe, yeni düşünceler ve olasılıklarla dünyamı genişletti.
2. **Zihnimi Eğitiyor:** Felsefe; beni daha kesin, dikkatli ve derin düşünmeye zorladı. Bana sorunları anlamayı, çözüm yolları geliştirmeyi ve daha iyi bir düşünür olmayı öğretti. Zihin, birçok yönden bir kas gibidir. Onun kullanılması, gerilmesi ve en iyi şekilde olması için limitlerinin zorlanması gerekir. Felsefe çok zor olabilir. Alvin Platinga'nın, "Felsefe sadece düşünmeyi zorlamadır." dediği gibi bir disiplin olarak felsefe, beni daha kesin ve dikkatli düşünmeye zorladı.
3. **Sürekli Bana Meydan Okuyor:** Felsefe, zor problemlerle uğraşması ve sürekli sorgulamaya açık olması nedeniyle düşüncelerimi yeniden değerlendirmemi sağladı. Bu süreç, olayları daha iyi analiz etmeyi ve farklı görüşleri karşılaştırmayı öğretti.
4. **Beni Dikkatli Yapıyor:** Felsefe, hayatın karmaşık sorunlarının kolay cevapları olmadığını anlamamı sağladı. Varsayımlarımı sorgulamayı, kavramların anlamları üzerinde dikkatle düşünmeyi ve sabırlı olmayı öğretti.
5. **Bakış Açımı Değiştiriyor:** Felsefe, daha önce fark edemediğim bakış açılarını görmemi ve çözülmüş olduğunu düşündüğüm sorunlara farklı şekillerde yaklaşabilmemi sağladı. Bu değişim, düşünsel gelişimin önemli bir parçasıdır.
6. **Dogmatizmi Zayıflatıyor:** Felsefe, kesin yargılardan uzaklaşarak düşüncelerimi sorgulamama ve akıl yoluyla değerlendirmeme yardımcı oldu. Böylece düşüncelerimde daha fazla esneklik ve entelektüel alçak gönüllülük kazandım.
7. **Bir Duruma Farklı Açılardan Bakmamı Sağlıyor:** Felsefe, düşüncelerin önemini ve değerini anlamamı sağladı. Her fikrin aynı ölçüde önemli olmadığını, bazı düşüncelerin üzerinde daha fazla durmaya değer olduğunu öğretti.

(Kısaltılmıştır.)

14. Metne göre felsefenin birey üzerindeki etkilerinden hangisi doğrudan vurgulanmamıştır?

A) Farklı bakış açıları geliştirme
B) Varsayımları sorgulama
C) Düşünceleri yeniden değerlendirme
D) Bilimsel bilgileri deney yoluyla doğrulama
E) Entelektüel alçak gönüllülük kazanma

15. Metinden hareketle toplumsal işlevlerinin neler olduğunu bireysel işlevleriyle ilişkilendirerek açıklayınız.

Felsefenin bireysel işlevi; bireyin eleştirel düşünme becerisini geliştirmesi, kendi düşüncelerini sorgulamasını ve ön yargılarını fark etmesini sağlamasıdır. Toplumsal işlevi ise toplumsal sorunların farklı açılardan değerlendirilmesine katkıda bulunması, farklı düşüncelere karşı hoşgörünün gelişmesini sağlaması ve dogmatik, kalıplaşmış düşüncelerin sorgulanmasına yardımcı olmasıdır. Böylece felsefe, hem bireyin düşünsel gelişimine hem de toplumda farklı düşüncelerin bir arada değerlendirilmesine katkı sağlar.

16. Metindeki altı çizili ifade ile anlatılmak isteneni açıklayınız.

Bu ifade, felsefenin bireyin düşünme becerisini geliştiren bir etkinlik olduğunu vurgular. Felsefe; insanın hazır yargıları sorgulamasını, farklı bakış açılarını değerlendirmesini ve gerektiğinde düşüncelerini yeniden gözden geçirmesini sağlar.

17. "Meraktır Filozofu Yola Koyan" ve "Felsefe ile Uğraşmanın Hayatınımı Değiştirmesinin Yedi Nedeni" adlı metinlerdeki düşüncelerden hareketle felsefenin aşağıdaki alanlarla ilişkisini konu, amaç ve yöntem bakımından karşılaştırarak açıklayınız.

Alan	Felsefe ile İlişkisi
Bilim	Bilim, doğa ve evren hakkında gözlem ve deneylere dayalı bilgiler üretirken felsefe bu bilgilerin temellerini, yöntemlerini ve doğruluğunu sorgular. Bu nedenle felsefe, bilimsel bilginin anlamını ve sınırlarını değerlendiren eleştirel bir düşünme alanıdır.
Din	Din, çoğunlukla inanç ve kutsal kabul edilen kaynaklardan hareket ederken felsefe akıl ve sorgulama yoluyla konuları ele alır. Felsefe; Tanrı, evren ve insanın varlığı gibi dinin de ilgilendiği konular üzerine düşünerek farklı bakış açıları geliştirmeyi amaçlar.
Sanat	Sanat, duygu ve düşünceleri estetik yollarla ifade ederken felsefe güzellik, sanat eseri ve estetik değer kavramlarını sorgular. Bu yönüyle felsefe; sanatın anlamını ve insan üzerindeki etkilerini açıklamaya çalışır.

18. Aşağıdakilerden hangisi felsefe ile sanat ilişkisini doğru biçimde açıklayan bir ifadedir?

A) Sanat eserlerinin bilimsel doğruluğunu belirler.
B) Sanatın güzellik, değer ve anlam boyutlarını sorgular.
C) Sanatsal ürünlerin nasıl üretileceğini belirler.
D) Sanatı yalnızca tarihsel gelişimi açısından inceler.
E) Sanat eserlerinin herkes için aynı anlamı taşıdığını kabul eder.

19. Aşağıda Doğru (D) **/ Yanlış** (Y) **önermelerini içeren tanılayıcı dallanmış ağaç verilmiştir. Metinle ilgili önermenin doğru olduğunu düşünüyorsanız** (D) **çıkışını, yanlış olduğunu düşünüyorsanız** (Y) **çıkışını seçmeniz gerekmektedir. İlk önermeden başlayarak yapacağınız Doğru** (D) **/ Yanlış** (Y) **seçimleriyle ilerleyerek sekiz farklı çıkış noktasından birine ulaşabileceksiniz.**

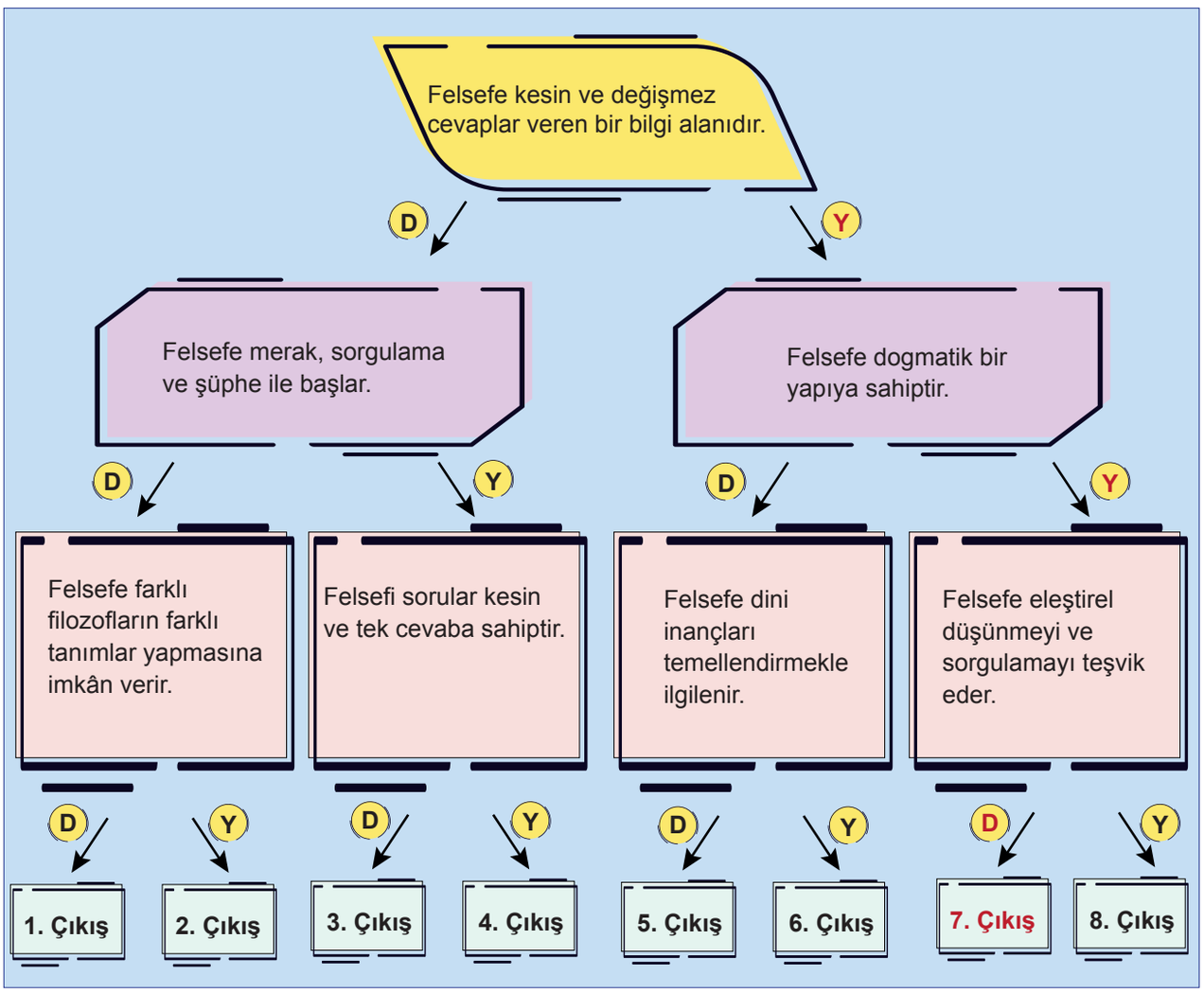

NOTLAR

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ
ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

10. Sınıf
FELSEFE

CEVAP ANAHTARI

FEL.10.2.1. Düşünme ve dil ilişkisini yapılandırabilme

FEL.10.2.1. Düşünme ve dil ilişkisini yapılandırabilme

a) Düşünme ve dil ilişkisini inceleyerek nedensel ilişkiler ortaya koyar.
b) Tespit ettiği ilişkilerden hareketle uyumlu bir bütün oluşturur.

FEL.10.2.1

DÜŞÜNME VE DİL İLİŞKİSİ

İnsan, dünyayı duyularının yanı sıra dili ve düşünme yetisi sayesinde anlamlandırır. Dil, düşüncelerin ifade edilmesini sağlayan bir araç olmakla birlikte düşünme biçimimizi de etkileyebilir. Bu nedenle dil ve düşünce arasında karşılıklı bir ilişki vardır.

Bazı düşünürlere göre kullandığımız dil, dünyayı algılama biçimimizi etkiler. Dilin düşünme ve algılama biçimimizi etkileyebilmesi, düşüncenin yalnızca dille belirlendiği veya farklı dilleri kullanan insanların dünyayı bütünüyle farklı biçimlerde algıladığı anlamına gelmez. Farklı dilleri kullanan insanların bazı kavramları farklı biçimlerde anlamlandırabilmesi bu görüşü destekler. Örneğin bazı kültürlerde doğa, zaman veya insan ilişkileri farklı kavramlarla ifade edilir. Bununla birlikte düşüncenin de dili etkilediği söylenebilir. İnsan, sahip olduğu düşünceleri geliştirdikçe yeni kavramlara ve daha gelişmiş anlatım biçimlerine ihtiyaç duyar.

Dil ve düşünce ilişkisini açıklayan görüşlerden biri de Vygotsky'nin karşılıklılık yaklaşımıdır. Vygotsky'ye göre düşünme ve konuşma, gelişimin başlangıcında farklı özellikler gösterebilir ancak gelişim sürecinde birbirleriyle etkileşerek sözel düşünmenin ve içsel konuşmanın gelişimine katkıda bulunurlar. Çocuk dili öğrendikçe düşüncelerini ifade etme ve düzenleme becerileri gelişebilir, düşünme becerileri geliştikçe de dili daha etkili kullanabilir.

İnsan dili, yalnızca iletişim kurmaya yarayan bir araç değildir. İnsan; soyut kavramlar, hayaller, varsayımlar, hikâyeler ve düşünceler üretebilir. Hayvanlar çeşitli sesler, işaretler ve davranışlarla iletişim kurabilir. Bununla birlikte insan dili, sınırsız sayıda ifade oluşturabilme, soyut kavramları sistemli biçimde ifade etme ve karmaşık düşünceleri ayrıntılı olarak aktarma gibi özellikleriyle bilinen hayvan iletişim sistemlerinden ayrılır. Bu nedenle dil, insanın kendisini, toplumunu ve dünyayı anlamlandırmasında önemli bir bilinç ve iletişim aracıdır. Hayvanlar çeşitli sesler ve işaretlerle iletişim kurabilir ancak insan dilindeki soyutlama, anlam oluşturma ve karmaşık düşünce üretme özelliklerine sahip değildir. Dolayısıyla dil; insanın kendisini, toplumunu ve dünyayı anlamlandırmasını sağlayan önemli bir bilinç aracıdır.

(Düzenlenmiştir.)

1. Düşünme ve dil ilişkisini oluşturan aşağıdaki kavramları birbiriyle ilişkisini göz önünde bulundurarak açıklayınız.

Kavram	Açıklaması
Dil	Düşüncelerin ifade edilmesini ve aktarılmasını sağlar.
Düşünme	Bilgileri, deneyimleri, kavramları ve imgeleri zihinsel olarak ilişkilendirme, değerlendirme ve anlamlandırma sürecidir.
Soyutlama	Somut deneyimlerden hareketle genel kavramlar oluşturma sürecidir.
Anlamlandırma	Kavramlar ve dil aracılığıyla dünyayı yorumlama sürecidir.

2. Aşağıdaki görüşlerden hangisi dil ve düşünce arasındaki ilişkiyi açıklayan "karşılıklılık yaklaşımı" **ile daha uyumludur?**

A) İnsan düşünceleri önce oluşur, dil ise bu düşünceleri aktarmada kullanılan sonradan edinilmiş bir araçtır.

B) Dil, insanların dünyayı anlamlandırma biçimlerini etkilerken gelişen düşünceler yeni dilsel ifadelerin oluşmasına katkı sağlar.

C) Düşünme süreci, kullanılan dilin özelliklerinden bağımsız olarak bütün insanlarda aynı biçimde gerçekleşir.

D) İnsanların farklı diller kullanması, düşünme biçimlerini etkilemezken iletişim biçimlerini değiştirir.

E) Dilin gelişimi, düşünsel gelişimden bağımsız olarak toplumsal ihtiyaçlara göre şekil alır.

3. Aşağıdaki ifadeleri neden-sonuç ilişkisi oluşturacak biçimde tamamlayınız.

a. İnsan yeni düşünceler geliştirdikçe yeni kavramlara ihtiyaç duyar. Bu nedenle dilin gelişmesi ve yeni anlatım biçimlerinin ortaya çıkması söz konusu olabilir.

b. İnsan dili düşünceleri ifade etmeyi sağladığı için düşüncelerin başkalarına aktarılması ve paylaşılması mümkün hâle gelir.

4. Dil olmadan düşünmenin mümkün olup olmadığını tartışınız.

İnsan, bazı düşünme süreçlerini sözel dil kullanmadan da gerçekleştirebilir. Örneğin görsel imgelerle düşünme, bir nesnenin konumunu zihinde canlandırma veya bir problemi zihinsel olarak çözme gibi süreçlerde sözel dil zorunlu olmayabilir. Bununla birlikte dil, soyut kavramların geliştirilmesinde, düşüncelerin düzenlenmesinde ve başkalarına aktarılmasında önemli bir rol oynar. Bu nedenle düşünme ile dil arasında güçlü bir ilişki bulunmakla birlikte düşünme bütünüyle dile indirgenemez.

5. Bir tartışmada konuşmacılar arasında şöyle bir diyalog geçer:

Buna göre İlyas'ın "değiştirmek" **kavramını farklı anlamlarda kullanması, düşünme ve dil ilişkisi açısından nasıl bir soruna yol açmaktadır? Açıklayınız.**

İlyas'ın aynı kavramı farklı anlamlarda kullanması, ifadelerin anlamının belirsizleşmesine ve düşüncenin tutarlılığının bozulmasına yol açabilir. Bir kavramın konuşma boyunca aynı anlamda kullanılması, düşüncelerin doğru anlaşılması ve tutarlı biçimde ifade edilmesi açısından önemlidir. Bu durum, dilin düşüncelerin açık ve düzenli biçimde ifade edilmesinde önemli bir rol oynadığını gösterir.

6. **Düşünme ve dil arasındaki ilişkileri bir bütün hâlinde değerlendiriniz. Bu ilişkilerden hareketle** "Dil ve düşünme birbirini nasıl etkiler?" **sorusunu gerekçeli olarak açıklayınız.**

Dil, insanın düşüncelerini ifade etmesini ve dünyayı anlamlandırmasını sağlar. Bununla birlikte kullanılan dil, kişinin kavramları oluşturma ve dünyayı yorumlama biçimini de etkileyebilir. İnsan yeni düşünceler geliştirdikçe yeni kavramlara ve anlatım biçimlerine ihtiyaç duyabilir. Bu nedenle dil ve düşünme birbirinden bağımsız değildir, gelişim sürecinde karşılıklı olarak birbirlerini etkiler. Dolayısıyla dil, düşüncenin aktarım aracı olmakla birlikte düşüncenin gelişimini etkileyen bir unsurdur.

7. **ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU**

Bu form kendinizi değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Buna göre aşağıdaki her bir ifadenin ne düzeyde olduğunu "X" **işareti koyarak belirtiniz.**

Adı Soyadı:

Numarası:

Şubesi:

Tarih:

Ölçütler	Evet	Kısmen	Hayır
Dil ve düşünmenin birbirini nasıl etkilediğini neden-sonuç ilişkileriyle açıklayabilirim.			
Dilin düşünme biçimimizi, düşünmenin de dilin gelişimini nasıl etkileyebileceğine örnek verebilirim.			
Düşüncelerin gelişmesinin yeni kavramlara ihtiyaç oluşturabileceğini açıklayabilirim.			
Kavramların farklı anlamlarda kullanılmasının düşünme sürecini nasıl etkilediğini açıklayabilirim.			
Dil ve düşünme ilişkisi hakkında kendi görüşümü gerekçelendirebilirim.			

Bu etkinlikte dil ve düşünme ilişkisi hakkında oluşturduğum görüşü destekleyen en önemli neden:

.....

.....

Cevabını merak ettiğim soru:

.....

.....

NOTLAR

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ
ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

10. Sınıf
FELSEFE

CEVAP ANAHTARI

FEL.10.2.2. Mantığın temel kavramlarını ve argümantasyon sürecini yorumlayabilme.

FEL.10.2.2. Mantığın temel kavramlarını ve argümantasyon sürecini yorumlayabilme

a) Mantık ve argümantasyonla ilgili kavramları inceler.
b) İfadeleri bağlamından koparmadan mantıksal yapılarına göre öncül ve sonuç bileşenlerine ayırarak dönüştürür.
c) İfadeleri anlamını değiştirmeden, kendi cümleleriyle nesnel ve doğru biçimde yeniden ifade eder.

FEL.10.2.2

Doğu ve Batı dünyasındaki felsefi geleneklerin her biri, insan deneyimini ve evrenin yapısını anlamlandırma çabasında kendine has kavramsal araçlar geliştirmiştir. Felsefe, yalnızca kurumsal ya da coğrafi sınırlarla hapsedilebilecek bir etkinlik değildir; aksine insanlığın ortak merakının, hayretinin ve rasyonel muhakemesinin evrensel bir tezahürüdür. Hint, Çin, Mısır, Türk-İslam veya Avrupa gelenekleri̇nde üretilen hikmet arayışları, felsefeyi tek bir kültürel potaya (örneğin yalnızca Antik Yunan çizgisine) indirgemenin ne kadar büyük bir eksiklik olacağını gözler önüne serer. Dolayısıyla felsefi sorgulama, çok sesli ve çok kültürlü tarihsel bir birikimin yığılımlı olarak ilerleyen ortak mirasıdır.

(Düzenlenmiştir.)

1. Bu metinden yola çıkılarak hazırlanan aşağıdaki akıl yürütme biçimini inceleyiniz:

"Felsefe tek bir kültürel potaya (Antik Yunan çizgisine) indirgenemez. Çünkü Hint, Çin, Mısır, Türk-İslam veya Avrupa geleneklerinde de köklü felsefi yapılar mevcuttur. O hâlde felsefe, insanlığın ortak mirasıdır."

Buna göre bu akıl yürütme mantıksal olarak hangi türe (tümdengelim, tümevarım, analoji) örnektir? Metindeki kavramsal arka planı dikkate alarak gerekçesiyle açıklayınız.

Akıl Yürütme Türü:

Tümevarım

Gerekçeniz:

Metindeki akıl yürütme tekil/özel örneklerden (Hint, Çin, Mısır, Türk-İslam ve Avrupa gelenekleri) yola çıkarak felsefenin geneline (tüm insanlığın ortak mirası olduğuna) dair genel bir sonuca ulaşmaktadır. Parçalardan veya tikel durumlardan hareketle bütün hakkında bir iddia ortaya atıldığı için bu akıl yürütme tümevarıma örnektir. Ancak bu akıl yürütmede ulaşılan sonuç, verilen örneklerden zorunlu olarak çıkmadığı için kesin değil olasılıklı bir sonuçtur. Bu tür akıl yürütmelere eksik tümevarımsal akıl yürütme denilmektedir.

2. Tablodaki kavram ve açıklamaları eşleştiriniz. Açıkta kalan kavramın açıklamasını ilgili bölüme yazınız.

Kavram		Açıklamalar
1. Safsata	5	a. Belirli yönlerden birbirine benzeyen şeylerin başka özellikler bakımından da benzer olacağına yönelik akıl yürütmedir.
2. Argüman	3	b. Doğru düşünme yöntemlerini ve kurallarını inceleyen bilim dalı veya doğru düşünme sanatıdır.
3. Mantık	2	c. Bir düşünceyi kanıtlamak, desteklemek amacıyla öne sürülen mantıksal önermeler dizisidir.
4. Önerme	1	ç. Bir düşünceyi ortaya koyarken ya da anlamaya çalışırken yapılan yanlış çıkarımlardır.
5. Analoji		

Açıkta Kalan Kavram	Açıklama
Önerme	Doğru veya yanlış bir yargı bildiren cümlelerdir.

3. Aşağıdaki tabloda günlük hayattan alınan akıl yürütme/safsata türleri karışık olarak verilmiştir. İfadeleri inceleyerek bu ifadelerin hangi kavramlara karşılık geldiğini ilgili bölüme gerekçesiyle yazınız.

İfade	Eşleştiği Kavram	Gerekçesi
Bugüne kadar gördüğüm tüm felsefe öğretmenleri kitap okumayı çok seviyordu. Demek ki bütün felsefe öğretmenleri kitap okumayı sever.	Eksik Tümevarım	Gözlemlenen sınırlı sayıdaki felsefe öğretmeninden yola çıkılarak henüz gözlemlenmemiş olan felsefe öğretmenlerini de kapsayacak genel bir yargıya ulaşılmıştır.
Ünlü bir tarihçi, bu diyet listesinin çok sağlıklı olduğunu söyledi. O nedenle ben de bu diyete başlayacağım.	Safsata (Otoriteye Başvurma)	Bir kişinin kendi uzmanlık alanı dışındaki bir konuda (tarihçinin beslenme/diyet konusunda) referans gösterilerek argümanın doğru kabul edilmesi bir mantık hatasıdır.
Bütün insanlar, ölümlüdür. Sokrates, insandır. O hâlde Sokrates ölümlüdür.	Tümdengelim	Genel bir kuraldan (Bütün insanlar ölümlüdür.) yola çıkılarak özel bir duruma (Sokrates, insandır. O hâlde Sokrates ölümlüdür.) dair zorunlu bir sonuç çıkarılmıştır.
Dünya, kendi ekseninde dönen bir gezegendir ve bunun sonucunda gece-gündüz oluşur. Uranüs de kendi ekseninde dönen bir gezegendir. O hâlde Uranüs'te de gece-gündüz oluşur.	Analoji	"Dünya kendi ekseninde dönen ve bu nedenle gece - gündüzün oluştuğu bir gezegendir. Uranüs de kendi ekseni etrafında döner, o hâlde Uranüs de gece-gündüz oluşma özelliğine sahip olmalıdır." mantıksal formuna tam uyduğu için bu çıkarım bir analojidir. Özelden özele doğru yapılan bir akıl yürütmedir.

4.

Kuantum fiziğinin yorumlanmasıyla ilgili en çok tartışılan düşünce deneylerinden biri "Schrödinger'in Kedisi"dir. Bu düşünce deneyinde gerçek bir hayvan kullanılmaz, kuantum sistemlerinin nasıl yorumlanabileceğini açıklamak amacıyla sembolik bir kedi modeli düşünülür. Kapalı bir kutunun içinde, bozunma ihtimali bulunan bir radyoaktif parçacıkla bağlantılı bir düzenek olduğu varsayılır. Parçacık bozunursa düzenek çalışır, bozunmazsa çalışmaz. Düşünce deneyinin kuantum kuramıyla ilgili yorumunda, parçacığın bozunma ve bozunmama ihtimalleri birlikte ele alınır. Bu durum, günlük yaşamda karşılaşılan düzeydeki bir kediye ilişkin "canlı" ve "ölü" durumlarının da aynı anda geçerli olup olamayacağı sorusunu gündeme getirir. Buradaki amaç, gerçek bir kedinin aynı anda hem canlı hem ölü olduğunu ileri sürmek değil kuantum düzeyindeki süperpozisyon* kavramının gündelik nesnelere uygulanmasının doğurabileceği yorum sorunlarını tartışmaktır.

*(*Süperpozisyon: Kuantum sisteminin, ölçüm öncesinde birden fazla olası durumun birleşimiyle ifade edilebilmesidir. Bu kavram, gündelik nesnelerin mutlaka aynı anda birbirine zıt iki durumda bulunduğu anlamına gelmez.)*

(Düzenlenmiştir)

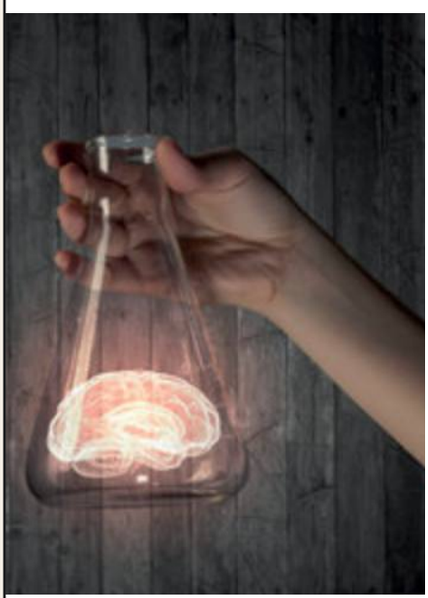

Metinde geçen "Kedi hem canlı hem de ölüdür." **ifadesini, özdeşlik, çelişmezlik ve üçüncü hâlin imkânsızlığı ilkeleri bakımından değerlendiriniz. İfadenin hangi bağlamda mantıksal bir sorun oluşturabileceğini, hangi bağlamda ise kuantum kuramına ilişkin bir düşünce deneyi olarak yorumlanabileceğini açıklayınız.**

Klasik mantığın çelişmezlik ilkesine göre aynı şey, aynı zamanda ve aynı bakımdan hem canlı hem de ölü olamaz. Üçüncü hâlin imkânsızlığı ilkesine göre de klasik mantıkta belirli bir varlık için canlı olma veya canlı olmama durumlarından biri geçerlidir. Bu nedenle "Kedi hem canlı hem de ölüdür." ifadesi gündelik ve klasik mantıksal bağlamda çelişkili görünür. Ancak "Schrödinger'in Kedisi" gerçek bir kedinin gözlemlenmeden önce mutlaka iki zıt durumda bulunduğunu kanıtlayan bir deney değildir. İfade, kuantum süperpozisyonunun günlük yaşamda karşılaşılan nesnelere uygulanmasıyla ortaya çıkan yorum sorununu göstermek için kullanılır. Bu nedenle burada klasik mantığın yanlışlanmasından ziyade kuantum kuramındaki durumların gündelik dil ve klasik mantıkla nasıl ifade edilebileceğinin tartışıldığı söylenebilir.

5. "A, A'dır." ifadesi, bir şeyin kendisiyle özdeş olduğunu belirtir. "A vardır ya da A yoktur." ifadesi ise bir şey hakkında üçüncü bir durum bulunmadığını belirtir.

Buna göre bu ifadelerde sırasıyla hangi mantık ilkeleri örneklenmektedir?

A) Yeter sebep-Özdeşlik
B) Çelişmezlik-Yeter sebep
C) Özdeşlik-Çelişmezlik
D) Özdeşlik-Üçüncü hâlin imkânsızlığı
E) Üçüncü hâlin imkânsızlığı-Yeter sebep

6. “Herkes bu ürünü kullanıyor. O hâlde bu ürün kesinlikle en iyisidir.”

a) Bu ifadede hangi safsata türü söz konusudur?

Popülerliğe başvurma

b) İfade neden hatalıdır?

Bir ürünün çok kullanılması onun mutlaka en kaliteli olduğunu göstermez.

c) Daha doğru ifade nasıl kurulabilir?

Bu ürünün yaygın olarak kullanılması, kullanıcılar tarafından tercih edildiğini gösterebilir. Ancak ürünün kalitesi; dayanıklılık, içerik, güvenlik, fiyat ve kullanım amacına uygunluk gibi ölçütlerle ayrıca değerlendirilmelidir.

7. Felsefenin evrenselliği ve kültürel çeşitliliği üzerine kurulan temel argümanı bağlamından koparmadan, mantıksal yapısına göre Öncül (P) ve Sonuç (C) bileşenlerine ayırarak yazınız.

Öncül 1 (P1)

Farklı kültürlerde insanı, evreni ve varlığı anlamaya yönelik düşünsel gelenekler ve felsefi sorgulamalar ortaya çıkmıştır.

Öncül 2 (P2)

Felsefi sorgulama, insanın akla dayalı olarak temel soruları ele almasını ve gerekçeli açıklamalar geliştirmesini içerir.

Sonuç (C)

O hâlde felsefe yalnızca tek bir kültüre ait değildir, farklı kültürlerin katkısıyla oluşan insanlığın ortak düşünsel mirasıdır.

8. Aşağıdaki metinler günlük dille ifade edilmiş iddialar içermektedir. Bu metinleri bağlamından koparmadan, mantıksal yapılarına göre Öncül (P) ve Sonuç (C) bileşenlerine ayırarak yazınız.

Metin I: Kitap okuma alışkanlığının bireylerin dil becerileri üzerinde önemli etkiler oluşturduğu, özellikle düzenli okuma yapan kişilerin zamanla daha geniş bir kelime bilgisine sahip oldukları çeşitli araştırmalarda ifade edilmektedir. Bu doğrultuda bazı öğrencilerin okuma alışkanlıkları incelendiğinde, Özlem'in uzun süredir belirli bir düzen içinde kitap okuduğu ve bu davranışı süreklilik hâline getirdiği görülmektedir. Bu bilgiler ışığında Özlem'in kelime dağarcığının gelişeceği sonucuna ulaşılmaktadır.

Öncül 1 (P1)
Düzenli kitap okuyan kişiler kelime dağarcıklarını geliştirir.

Öncül 2 (P2)
Özlem düzenli kitap okumaktadır.

Sonuç (C)
Özlem'in kelime dağarcığı gelişecektir.

Metin II: İnsan akıl yoluyla bilgiye ulaşabilir. Felsefe, akla dayalı sorgulama etkinliğidir. Bu nedenle felsefe, insanın bilgi arayışında önemli bir araçtır.

Öncül 1 (P1)
İnsan akıl yoluyla bilgiye ulaşabilir.

Öncül 2 (P2)
Felsefe, akla dayalı sorgulama etkinliğidir.

Sonuç (C)
Felsefe, insanın bilgi arayışında önemli bir araçtır.

9. "Teknoloji bilgiye ulaşmayı kolaylaştırır. Teknoloji bilinçsiz kullanıldığında bilgiye ulaşmayı zorlaştırır. O hâlde teknoloji bilgiye ulaşmayı kolaylaştırır." **ifadesinde öncüller ve sonuç arasında mantıksal bir çelişki olup olmadığını açıklayınız.**

Öncüller arasında doğrudan mantıksal çelişki bulunmamaktadır. İlk öncül teknolojinin bilgiye ulaşmayı kolaylaştırabileceğini, ikinci öncül ise bilinçsiz kullanıldığında bilgiye ulaşmayı zorlaştırabileceğini belirtmektedir. Bu iki ifade farklı koşullarda gerçekleşebilecek durumları açıklamaktadır. Ancak sonuç, ikinci öncüldeki koşulu dikkate almadan teknolojinin yalnızca kolaylaştırıcı yönünü vurgulamaktadır. Bu nedenle çıkarım çelişkili olmaktan çok eksik ve tek yönlüdür.

10. "Bilimsel bilgiler gözlem, deney ve diğer bilimsel yöntemlerle elde edilir. Bilimsel yöntemlerle sınanmayan iddialar bilimsel bilgi olarak kabul edilemez. O hâlde bilimsel bilgiye ulaşmada bilimsel yöntem gereklidir." **ifadesini, anlamını değiştirmeden kendi cümlelerinizle, nesnel ve mantıksal olarak doğru bir biçimde yeniden yazınız.**

Bilimsel bilginin güvenilir olması için gözlem ve deney süreçlerinden geçmesi gerekir. Bu nedenle bilimsel yöntem kullanılmadan ortaya konulan iddialar bilimsel bilgi niteliği taşımaz.

11. Günlük hayatta karşılaştığınız bir tartışmada kullanılan bir düşünme hatasını (safsata) bulunuz ve aşağıdaki ifadelerde size verilen bölüme yazınız.

Safsatanın türü: .....

Kullanılan ifade: .....

Neden hatalı olduğu: .....

Daha doğru ifade biçimi: .....

12. Aşağıdaki kavramları kendi cümlelerinizle açıklayınız ve her biri için günlük hayattan bir örnek veriniz.

Kavram	Açıklama	Örnek
Varlık		
Yokluk		
Gerçeklik		
Hayal		

NOTLAR

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ
ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

10. Sınıf
FELSEFE

CEVAP ANAHTARI

FEL.10.3.1. Varlık felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme

FEL.10.3.1. Varlık felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme

a) Varlık felsefesinin konusunu ve temel kavramlarını açıklar.
b) Varlık felsefesinin temel problemlerini açıklar.
c) Varlık felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirir.
ç) Varlık felsefesiyle ilgili metinlerde yer alan kavram, problem ve argümanları inceler.

FEL.10.3.1

VARLIK ÜZERİNE BİR YOLCULUK

Ceziratül Hadra Limanı'ndan Theseus'un gemisiyle yola çıktınız ve 80 günde devriâlem yaparak limana döndünüz. Yol boyunca geminin eskiyen parçalarını değiştirdiniz. Limana döndüğünüzde ise eski parçaların tamamından, ilk gemiyle aynı biçimde ikinci bir gemi yapılmıştı. Peki, hangi gemi Theseus'un gemisidir? Parçaları tamamen değişen ilk gemi hâlâ aynı gemi midir? Yoksa eski parçalardan yapılan ikinci gemi mi gerçek gemidir? Bu soru bizi "Bir şeyi o şey yapan nedir?" ve "Varlık ne demektir?" sorularına götürür. İşte bu sorular felsefenin temel alanlarından biri olan ontolojinin konusudur. Ontoloji var olanın ne olduğunu ve var olmanın ne anlama geldiğini araştırır. Varlık madde, idea, oluş veya başka bir gerçeklik biçimi olabilir mi?

Miletli doğa filozofları evrenin temelini oluşturan arkheyi araştırmışlardır. Parmenides, varlığın bir ve değişmez olduğunu savunurken Herakleitos, varlığın sürekli bir değişim ve oluş içinde olduğunu ileri sürmüştür. Gorgias ise "Hiçbir şey yoktur, olsa bile bilinemez, bilinse bile anlatılamaz." diyerek varlığın varlığı ve bilinebilirliği konusunda radikal bir kuşku ortaya koymuştur.
Platon, gerçek varlığın duyularla algılanan dünyadan farklı olan idealar dünyasında bulunduğunu savunmuştur. Demokritos ise varlığı atomlar ve boşluk temelinde açıklamıştır. Aristoteles, varlığı somut nesneler üzerinden ele almış ve varlığı açıklarken madde ile form arasındaki ilişkiye önem vermiştir.

Varlığın ne olduğu, değişip değişmediği ve neye dayanarak var olduğu soruları bugün de tartışılmaktadır. Theseus'un gemisi de bize bir varlığın aynı kalmasını sağlayanın ne olduğu sorusunu yeniden düşündürür.

(Derlenmiştir.)

1. **Metinde geçen Parmenides, Herakleitos ve Gorgias'ın görüşlerini dikkate alarak filozofların** "varlığın ne olduğu" **ve** "varlığın var olup olmadığı" **problemlerine getirdikleri temel yaklaşımları açıklayınız.**

Parmenides varlığın değişmez, tek ve sabit olduğunu savunarak varlığın gerçekliğini mutlak kabul eder. Herakleitos ise varlığın sürekli bir oluş ve değişim süreci içinde olduğunu ileri sürerek sabit bir varlık fikrini reddeder. Gorgias ise daha farklı bir yaklaşım geliştirerek "Hiçbir şey yoktur." diyerek varlığın var olduğunu inkâr eder. Bu üç yaklaşım, felsefede varlığın doğasına ilişkin farklı ontolojik bakışların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

2. Görselde yer alan Raffaello'nun "Atina Okulu" tablosunda, Platon göğü, Aristoteles ise yeri işaret etmektedir. Metinde Platon'un gerçek varlığı idealar dünyasında, Aristoteles'in ise somut varlıklarda temellendirdiği belirtilmektedir.

Tablo ve metindeki bu bilgilerden hareketle Platon ve Aristoteles'in "Gerçek varlık nerededir?" **problemine verdikleri cevapları bu iki filozofun gerçek varlığa ilişkin düşüncelerindeki temel farka da değinerek gerekçeli olarak açıklayınız.**

Platon'a göre gerçek varlık, duyularla algılanan, değişen nesnelerden bağımsız olan; idealar dünyasındadır. Bu nedenle tabloda göğü işaret etmesi, gerçek varlığı duyular üstü ve aşkın bir alanda gördüğünü simgeler. Aristoteles'e göre ise gerçek varlık, duyular dünyasından ayrı ve aşkın bir alanda değil, somut varlıklarda bulunur. Bu nedenle tabloda yeri işaret etmesi, gerçek varlığın içinde yaşadığımız fiziksel dünyada bulunduğunu düşündüğünü gösterir. Böylece Platon gerçek varlığı idealarla, Aristoteles ise somut varlıklarla ilişkilendirir.

3.

Senaryo	Bir mühendis, doğadaki fiziksel yasaları ve atomik yapıları inceleyerek yeni bir yalıtım malzemesi üretmektedir. Aynı esnada bir sanatçı, zihnindeki kusursuz güzellik ideasını tuvale aktarmaya çalışmaktadır.

Senaryodaki mühendis ve sanatçının çalışmalarını Platon'un idealizmi ve Demokritos'un materyalizmi açısından değerlendiriniz. Bu iki yaklaşım, gerçekliği anlama ve başarı ölçütünü nasıl farklılaştırır? Gerekçesiyle açıklayınız.

Platon'un idealizmini benimseyen bir kişi, gerçekliği duyularla algılanan maddi dünyayla sınırlı görmez; gerçek varlığı değişmeyen ve kusursuz idealarla ilişkilendirir. Bu nedenle senaryodaki sanatçının yaptığı gibi zihinsel ve soyut bir güzellik anlayışını temel alan çalışmalara yönelebilir ve başarısını ideal olana ne ölçüde yaklaşabildiği üzerinden değerlendirebilir. Demokritos'un materyalizmini benimseyen bir kişi ise gerçekliği atomlar ve boşluktan oluşan maddi dünya üzerinden açıklar. Bu nedenle senaryodaki mühendis gibi doğadaki fiziksel yapıları ve yasaları inceleyen somut ve gözlenebilir sonuçlar ortaya koyan çalışmalara yönelebilir. Başarıyı da maddi dünyaya ilişkin elde edilen somut sonuçlar üzerinden değerlendirebilir.

4.

Senaryo	Theseus'un gemisi yolculuk boyunca parça parça değiştirilmiş ve sonunda geminin hiçbir orijinal parçası kalmamıştır. Aynı zamanda eski parçalardan, Theseus'un gemisiyle aynı biçime sahip ikinci bir gemi yapılmıştır. Bu durum, bir varlığın zaman içinde değişmesine rağmen aynı varlık olarak kabul edilmesini sağlayan şeyin ne olduğu sorusunu ortaya çıkarmaktadır.

Senaryodaki durumdan ve metinde Aristoteles'in madde, form ve töz anlayışıyla ilgili verilen bilgilerden hareketle, bir varlığın zaman içindeki değişimine rağmen aynı varlık olarak kabul edilmesini sağlayan ölçütün ne olabileceğine ilişkin gerekçeli görüşünüzü yazınız.

Bir varlığın zaman içinde bazı parçalarının değişmesi, onun bütünüyle farklı bir varlık hâline geldiği anlamına gelmeyebilir. Theseus'un gemisinde olduğu gibi parçalar değişse de geminin belirli bir bütünlüğü ve kimliği korunabilir. Aristoteles'in madde ve form anlayışından hareketle bu kimliğin yalnızca kullanılan maddeden kaynaklanmadığı söylenebilir. Çünkü madde değişebilir ancak varlığın formuyla ilişkili yapısı ve onu o varlık yapan bütünlüğü devam edebilir. Bu nedenle Theseus'un gemisinin kimliğini belirlemede yalnızca orijinal tahtalara değil madde ve formun oluşturduğu bütünlüğe bakmak daha uygun olabilir.

5. Aşağıdaki ifadelerden önerme olanları belirleyiniz. Önerme olanların doğru veya yanlış olma durumunu yanına yazınız.

- Ankara Türkiye'nin başkentidir. → Önerme, doğru
- Keşke bugün yağmur yağsa → Önerme değil
- Kitabını getir! → Önerme değil
- 7 çift sayıdır. → Önerme, yanlış
- Bu soruyu çözebildin mi? → Önerme değil

6.

Senaryo	Bir sanat eserinin orijinal kopyası müzede korunurken sanatçının kendi yaptığı birebir aynı ikinci bir kopya piyasaya sürülmüştür. Buna rağmen müze eseri "orijinal" olarak kabul edilmekte, diğer eser ise "replika" olarak adlandırılmaktadır. Bu durumda "orijinallik" kavramı açısından bir nesnenin kimliğini belirleyen şeyin madde mi, form mu yoksa töz mü olduğu sorunu ortaya çıkmaktadır.

Bu durumu felsefi açıdan değerlendiriniz. Ardından "öz" **kavramını,** "madde-form ilişkisini" **ve** "töz anlayışını" **kullanarak hangi ölçütün bir nesneyi "aynı varlık" yaptığına dair gerekçeli görüşünüzü yazınız.**

Bir nesnenin "aynı varlık" olarak kabul edilip edilmemesi, onun maddesel yapısına indirgenemez. Çünkü madde zaman içinde değişebilir ve bu değişim nesnenin kimliğini zorunlu olarak ortadan kaldırmaz. Aynı şekilde yalnızca "form" yani dış yapı, tasarım veya işlev de tek başına belirleyici değildir. Çünkü aynı form farklı maddelerle de yeniden üretilebilir. Bu nedenle Aristotelesçi yaklaşımda olduğu gibi nesnenin özünü belirleyen şey, madde ve formun ayrılmaz bir bütün oluşturduğu tözsel yapıdır. Töz, bir varlığı hem ne yaptığı hem de nasıl bir yapıya sahip olduğu üzerinden bütüncül olarak açıklar. Bu nedenle bir nesnenin kimliği, onun fiziksel parçaları ile madde ve formun birlikte oluşturduğu özünde bulunur.

7. Aşağıdaki soruları, tabloda verilen kavram ve filozoflarla ilişkilendiriniz. Her sorunun yanıtı olan kutucuk numarasını veya numaralarını sorunun altındaki noktalı alana yazınız. Bir sorunun yanıtı birden fazla kutucuk numarası içerebilir, aynı kutucuk numarası birden fazla sorunun yanıtında kullanılabilir.

1. Öz	2. Madde	3. Varlık	4. Form
5. İdea	6. Aristoteles	7. Platon	8. İdealizm
9. Materyalizm	10. Gorgias	11. Parmenides	12. Herakleitos
13. Oluş	14. Töz	15. Demokritos	16. Varoluş

• Varlığı idea temelinde açıklayan ve varlığı maddi gerçeklikle açıklayan iki yaklaşım:

8, 9

• "Hiçbir şey yoktur." **diyerek varlığı reddeden filozof:**

10

• Aristoteles'e göre varlığın oluşması için gerekli iki unsur:

2, 4

• **Sürekli değişimi savunan filozof:**

12

• **Varlığın değişmez olduğunu savunan filozof:**

11

• **Varlığı atomlar ve boşluklarla açıklayan filozof:**

15

8. Aşağıdaki ifadeler filozofların görüşlerinin özetlenmiş biçimleridir. İfadeleri uygun filozoflarla eşleştiriniz.

İfadeler	Filozof
1. Dünyada değişim sadece görünüştedir, gerçek varlık sabit ve değişmezdir.	4 Demokritos
2. Evren sürekli akış halindedir, hiçbir şey aynı kalmaz.	1 Parmenides
3. Gerçeklik ancak zihinde var olan idealarla açıklanabilir, duyular dünyası gölgelerden ibarettir.	5 Gorgias
4. Varlık atomlardan ve boşluktan oluşur, her şey maddi yapıların birleşimidir.	3 Platon
5. Varlık yoktur, olsa bile bilinemez, bilinse bile aktarılamaz.	2 Herakleitos

9. Aşağıdaki düşünceyi öncül ve sonuçlarına ayırınız. Ardından sonucun öncüllerden zorunlu olarak çıkıp çıkmadığını değerlendiriniz.

"Değişen şey aynı varlık olamaz. Theseus'un gemisinin bütün parçaları değişmiştir. O hâlde yolculuğun sonunda bulunan gemi başlangıçtaki gemi değildir."

Öncül 1: Değişen şey aynı varlık olamaz.

Öncül 2: Theseus'un gemisinin bütün parçaları değişmiştir.

Sonuç: Yolculuğun sonunda bulunan gemi başlangıçtaki gemi değildir.

Bu argüman, "aynı varlık olmayı yalnızca maddi parçaların sürekliliğine bağlayan" bir varsayıma dayanır. Ancak biçimsel olarak tutarlı görünse de ilk öncül tartışmalıdır. Çünkü bir nesnenin kimliği onun maddi parçaları ile birlikte biçimine, işlevine veya tarihsel sürekliliğine de bağlanabilir.

NOTLAR

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ
ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

10. Sınıf
FELSEFE

CEVAP ANAHTARI

FEL.10.4.1. Bilgi felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme

FEL.10.4.1. Bilgi felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme

a) Bilgi felsefesinin konusunu ve temel kavramlarını açıklar.
b) Bilgi felsefesinin temel problemlerini açıklar.
c) Bilgi felsefesinin temel problemlerine yönelik düşünce ve argümanları değerlendirir.
ç) Bilgi felsefesiyle ilgili metinlerde yer alan kavram, problem ve argümanları inceler.

FEL.10.4.1

BİLGİNİN SERÜVENİ

İnsan; tarih boyunca "Bilgi mümkün müdür?", "Bilginin kaynağı nedir?" ve "Doğru bilgiye nasıl ulaşılır?" sorularına cevap aramıştır. Bu sorular, bilgi felsefesinin temel problemlerini oluşturur. Bilgi felsefesi; bilginin kaynağını, doğruluğunu, sınırlarını ve insanın hakikate ulaşma çabasını konu edinir.

İlk Çağ Antik Yunan felsefesinde doksa; sanı veya kanaat, episteme ise bilgi anlamında kullanılmıştır. Bu ayrım, insanların bir düşünceyi neye dayanarak doğru kabul ettiği sorusunu gündeme getirmiştir. Bilginin mümkün olup olmadığı konusunda farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Gorgias ve Pyrrhon gibi kuşkucu düşünürler, kesin bilgiye ulaşmanın mümkün olmadığını savunmuşlardır. Onlara göre insanın duyuları ve düşünceleri yanıltıcı olabilir. Buna karşılık Sokrates, Platon ve Aristoteles doğru bilgiye ulaşmanın mümkün olduğunu düşünmüşlerdir. Platon, duyular yoluyla elde edilen bilgilerin değişen ve yanıltıcı olabileceğini düşünmüş, değişmeyen gerçekliğe yönelmeyi önemsemiştir. Mağara Alegorisi, insanların gördüklerini gerçek sanabileceklerini ve hakikate ulaşmanın bir sorgulama süreci gerektirdiğini anlatır. Aristoteles ise bilgi edinme sürecinde duyulara önem vermiştir. Ona göre insan doğal olarak bilmek ister ve bilme süreci çevresini duyularıyla fark etmesiyle başlar. Sokrates de soru sormayı, insanın sahip olduğunu düşündüğü bilgileri yeniden değerlendirmesinin bir yolu olarak kullanmıştır. Descartes, bilgiye ulaşırken şüpheyi bir yöntem olarak kullanmıştır. Güvenilir olmayan bilgileri sorgulayarak kendisinden şüphe edemeyeceği bir noktaya ulaşmaya çalışmıştır. Böylece şüphe, bilgiye ulaşmanın önünde bir engel olmaktan çıkarak araştırmanın başlangıç noktası hâline gelmiştir.

Bilginin nasıl oluştuğu konusunda da farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Locke, insan zihninin başlangıçta boş bir levha olduğunu ve bilgilerin deney yoluyla kazanıldığını savunmuştur. Akılcı düşünürler ise deneyden bağımsız olarak aklın ulaştığı bazı bilgilerin bulunduğunu ileri sürmüşlerdir. Kant, bu iki yaklaşımı birlikte değerlendirerek bilginin oluşumunda hem deneyin hem de aklın rolünü vurgulamıştır. Ona göre "Görüsüz kavramlar boş, kavramsız görüler kördür." Gazâlî ve Bergson ise bilgiye ulaşmada sezginin önemini farklı biçimlerde ele almışlardır. Böylece bilgiye ulaşma yolları üzerine düşünürler arasında farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır.

Bir düşüncenin doğru olup olmadığını belirlemek için de farklı yollar kullanılmıştır. Örneğin bir kişinin söylediği şeyin olayın gerçek durumuyla örtüşmesi, bir düşüncenin kendi içinde çelişmemesi, bir görüşün insanlar tarafından ortaklaşa kabul edilmesi veya bir düşüncenin işe yarar sonuçlar vermesi farklı değerlendirme yollarına işaret eder. Bazı yargılar ise başka bir kanıta ihtiyaç duyulmadan açık ve seçik biçimde kavranabilir.

Bilgiye ulaşma çabası, doğru cevapları bulmakla sınırlı olmadığından insan, ulaştığı bilgilerin dayanaklarını sorguladıkça yeni sorularla karşılaşır. Bu nedenle bilgi felsefesinde önemli olan yalnızca "Ne biliyorum?" sorusunu değil "Bunu nereden biliyorum?" sorusunu da sormaktır.

(Derlenmiştir.)

1.

a. Aşağıdaki ifadelerin "bilgi (episteme)" **veya** "sanı (doksa)" **olma durumlarını belirleyiniz. Buna göre ifadelerin sonunda yer alan ilgili kutucuğa tik (✔) işareti koyunuz ve gerekçesini ilgili bölüme yazınız.**

İfadeler	Sanı (Doksa)	Bilgi (Episteme)	Gerekçe
Altın fiyatları önümüzdeki ay kesin düşecek.	✔		Geleceğe dair kanıtlanamaz, öznel bir tahmindir.
2+2=4		✔	Rasyonel, kesin ve kanıtlanabilir evrensel bir veridir.
Çok kişinin inanması bir düşüncenin doğru olduğunu gösterir.	✔		Salt çoğunluğun inanması nesnel gerçekliği garantilemez.
Bir üçgenin iç açılarının toplamı iki dik açıya (180°) eşittir.		✔	Geometrik olarak temellendirilmiş kesin bilgidir.
Pahalı olan ürün her zaman daha kalitelidir.	✔		Kişisel deneyime ve piyasa algısına dayalı bir genellemedir.
Başarılı oldu, öyleyse zekidir.	✔		Başarı tek başına zekâya indirgenemez, çıkarımsal bir ön yargıdır.
Arz sabitken talep azalırsa fiyat düşer.		✔	Ekonomi biliminin gerekçelendirilmiş, test edilebilir genel kuralıdır.
Video milyonlarca izlenmiş, demek ki içindeki bilgiler kesin doğrudur.	✔		Popülarite, bilginin epistemik doğruluğuna ölçüt olamaz.
Bu bitki çayı bana iyi geldi, öyleyse herkese iyi gelir.	✔		Öznel bir deneyimden hareketle üretilmiş hatalı bir sanıdır.
Her şey hem var hem yok olamaz.		✔	Mantığın temel ilkelerine dayanan zorunlu akıl bilgisidir.

b. Bir kişinin "Evrenin en güzel gezegeni Mars'tır." **şeklindeki ifadesi ile** "Mars, Güneş Sistemi'nde yer alan bir gezegendir." **ifadesini** "bilgi", "doğruluk" **ve** "gerçeklik" **kavramlarını ve bilgi-sanı ayrımını dikkate alarak karşılaştırınız.**

"Evrenin en güzel gezegeni Mars'tır." ifadesi kişisel değerlendirmeye dayandığı için bir sanı (doksa) örneğidir. Bu ifade kişiden kişiye değişebilir ve gerçeklikle nesnel olarak doğrulanması mümkün değildir. "Mars, Güneş Sistemi'nde yer alan bir gezegendir." ifadesi ise kanıtlanabilir ve gerçeklikle örtüşen bir bilgi olduğu için episteme örneğidir. Bir düşüncenin bilgi olabilmesi için inanılması yeterli değildir, gerçeklikle ilişkili olması ve doğrulanabilir olması gerekir. Bu nedenle bilgi, doğruluk ve gerçeklik kavramları birbiriyle bağlantılıdır.

2. Gorgias ve Pyrrhon gibi septiklerin kesin bilginin imkânına ilişkin görüşleri ile René Descartes'ın geliştirdiği "metodik şüphe" **anlayışını amaç ve yöntem bakımından karşılaştırarak açıklayınız.**

Kuşkucu yaklaşımlar, kesin bilgiye ulaşmanın imkânını sorgulamaktadır. Gorgias'a atfedilen yaklaşım, varlığın bilinebilirliği ve bilginin aktarılabilirliği konusunda köklü şüpheler ortaya koyar. Pyrrhoncu kuşkuculuk ise karşıt görüşler karşısında kesin bir yargıya varmaktan kaçınmayı ve yargıyı askıya almayı savunur. Descartes'ın yöntemsel şüphesi ise şüpheyi bir amaç olarak değil kesin bilgiye ulaşmak için kullanılan geçici bir yöntem olarak ele alır. Descartes, şüphe edilemeyecek bir temel arayarak düşünen öznenin varlığına ulaşır. Bu nedenle kuşkuculukta şüphe çoğunlukla kesin yargıdan kaçınma amacı taşırken Descartes'ta şüphe kesin bilgiye ulaşmanın aracı olmuştur.

3.

Senaryo	Bir tıp öğrencisi laboratuvarda yeni bir bakteriyi önce mikroskop altında günlerce izleyip bakteriye dair notlar almakta (gözlem), daha sonra bu verileri biyoloji biliminin genel geçer mantıksal ilkeleriyle bu gözlemini harmanlayarak aklî bir formüle oturtup anlamlandırmaktadır.

Senaryodaki öğrencinin bilgi edinme sürecini empirizm, rasyonalizm ve kritisizm bakımından değerlendiriniz. Bu süreçte hangi yaklaşımın açıklayıcı olduğunu gerekçelendiriniz.

Öğrencinin bilgi edinme süreci öncelikle empirizmle ilişkilidir. Çünkü öğrenci gözlem ve deneyim yoluyla veri elde etmektedir. Bununla birlikte bu verileri akıl yoluyla düzenleyip anlamlandırması rasyonel etkinliği de içermektedir. Bu iki sürecin birlikte ele alınması nedeniyle senaryo, Kant'ın kritisizm anlayışıyla da açıklanabilir. Kant'a göre bilgi, duyulardan gelen malzemenin zihnin düzenleyici formları ve kategorileri aracılığıyla işlenmesiyle oluşur. Ancak senaryo, Kant'ın bütün felsefi sistemini tek başına kanıtlamaktan ziyade onun bilgi anlayışıyla benzerlik göstermektedir.

4. Aşağıdaki açıklamaları uygun kavramlarla eşleştiriniz.

Açıklama	**Kavram**
1. İnsan zihni doğuştan boş bir levhadır (tabula rasa), bilgiler deneyle gelir.	4 — Sezgicilik
2. Akıl, deneyden tamamen bağımsız olarak zorunlu ve genelgeçer bilgiye ulaşır.	1 — Empirizm
3. Bilgi, duyuların getirdiği hammadde ile aklın formlarının ortak ürünüdür.	2 — Rasyonalizm
4. Hakikate ne rasyonel analizle ne de duyularla varılır, hakikatin kaynağına kalbin arınması ile ulaşılır.	3 — Kritisizm

5. "Görüsüz kavramlar boş, kavramsız görüler kördür." **ifadesinden Immanuel Kant'ın bilgi anlayışıyla ilgili aşağıdaki sonuçlardan hangisine ulaşılır?**

A) Bilgi, hem duyular aracılığıyla gelen ham verilerin hem de akıl yetisinin ortaklaşa çalışmasının bir ürünüdür.

B) İnsan zihni doğuştan boş bir levhadır ve tüm bilgilerimiz duyusal deneyimlerin birikimiyle oluşur.

C) Kavramlar ve düşünceler kendi başlarına tam ve yeterli olduğundan, dış dünyadan gelecek verilere ihtiyaç duymazlar.

D) Duyularımız bizi sürekli yanılttığı için şüphe edilemeyecek tek kesin bilgi, sezgilerimizle doğrudan kavradıklarımızdır.

E) Doğru bilgiye ulaşmanın temel koşulu insanın doğuştan sahip olduğu akli ilkeleri kullanmasıdır.

6. Aşağıdaki günlük hayattan ve bilimsel disiplinlerden alınan örnek durumları, size verilen doğruluk ölçütlerinden biriyle eşleştirerek bu ölçütlerin hangi alanlarda/durumlarda geçerli kabul edildiğini gerekçe alanına yazınız.

Doğruluk Ölçütleri				
tümel uzlaşım	apaçıklık	tutarlılık	uygunluk	yarar

Örnek Durumlar	Doğruluk Ölçütü	Gerekçe
Mahkemede tanıkların ifadesinin olay yeri fotoğraflarıyla birebir örtüşmesi	Uygunluk	Tanık ifadelerinin fotoğraf gibi nesnel kanıtlarla örtüşmesi, o ifadenin gerçeğe karşılık geldiğini gösterir.
Bir matematik veya mantık sistemindeki önermelerin birbiriyle çelişmemesi	Tutarlılık	Matematik ve mantık gibi formel bilimlerde yeni bir önermenin sistemin eski doğrularıyla çelişmemesi esastır.
Bir bilimsel teorinin veya toplumsal kuralın çoğunluk tarafından kabul görmesi	Tümel uzlaşım	Bir topluluğun veya uzmanlar heyetinin ortak kararına dayalı doğruluktur, sosyal kurallarda ve demokratik kabullerde geçerlidir.
Tıp dünyasında geliştirilen yeni bir tedavi yönteminin hastayı iyileştirmesi	Yarar	Bir yöntemin başarılı bir sonuç vermesi o yöntemin yararlı olduğunu gösterir.
"Bekar bir kimse evli olmayandır." yargısının hiçbir deney gerektirmeksizin aşikâr olması	Apaçıklık	Bir ifadenin ek bir deneye veya ispata ihtiyaç duymadan, kendi anlam örgüsü içinde şüpheye yer bırakmayacak derecede net kavranmasıdır.

7. Platon'un metinde bahsi geçen "Mağara Alegorisi"**ndeki zincirlenmiş insanların gölgeleri gerçek sanması durumu ile günümüz dünyasındaki** "sosyal medya algoritmalarının bireye sadece görmek istediği manipülatif içerikleri sunması" **gibi durumlar arasında nasıl bir bağ kurulabilir? Açıklayınız.**

Platon'un mağarasındaki insanlar sadece önlerindeki duvara yansıtılan gölgeleri görür ve illüzyonu tek gerçeklik sanırlar. Günümüzde sosyal medya algoritmaları da bireylerin geçmiş tıklamalarını analiz ederek önlerine sadece kendi ideolojilerine, inançlarına uygun manipüle edilmiş bilgileri çıkartır. Böylece modern insan da dijital bir mağaraya hapsedilmiş gibi olur. Algoritmaların sunduğu sanıları (doxa) mutlak gerçeklik zanneden insan, mağaranın dışındaki gerçek epistemik bilgiye ulaşmak için eleştirel düşünme ve medya okuryazarlığı becerisini kullanıp sistemli bir sorgulama gerçekleştirmelidir.

8. Aşağıda Doğru (D) / **Yanlış** (Y) **önermelerini içeren tanılayıcı dallanmış ağaç verilmiştir. Metinle ilgili önermenin doğru olduğunu düşünüyorsanız** (D) **çıkışını, yanlış olduğunu düşünüyorsanız** (Y) **çıkışını seçmeniz gerekmektedir. İlk önermeden başlayarak yapacağınız Doğru** (D) **/ Yanlış** (Y) **seçimleriyle ilerleyerek sekiz farklı çıkış noktasından birine ulaşabileceksiniz.**

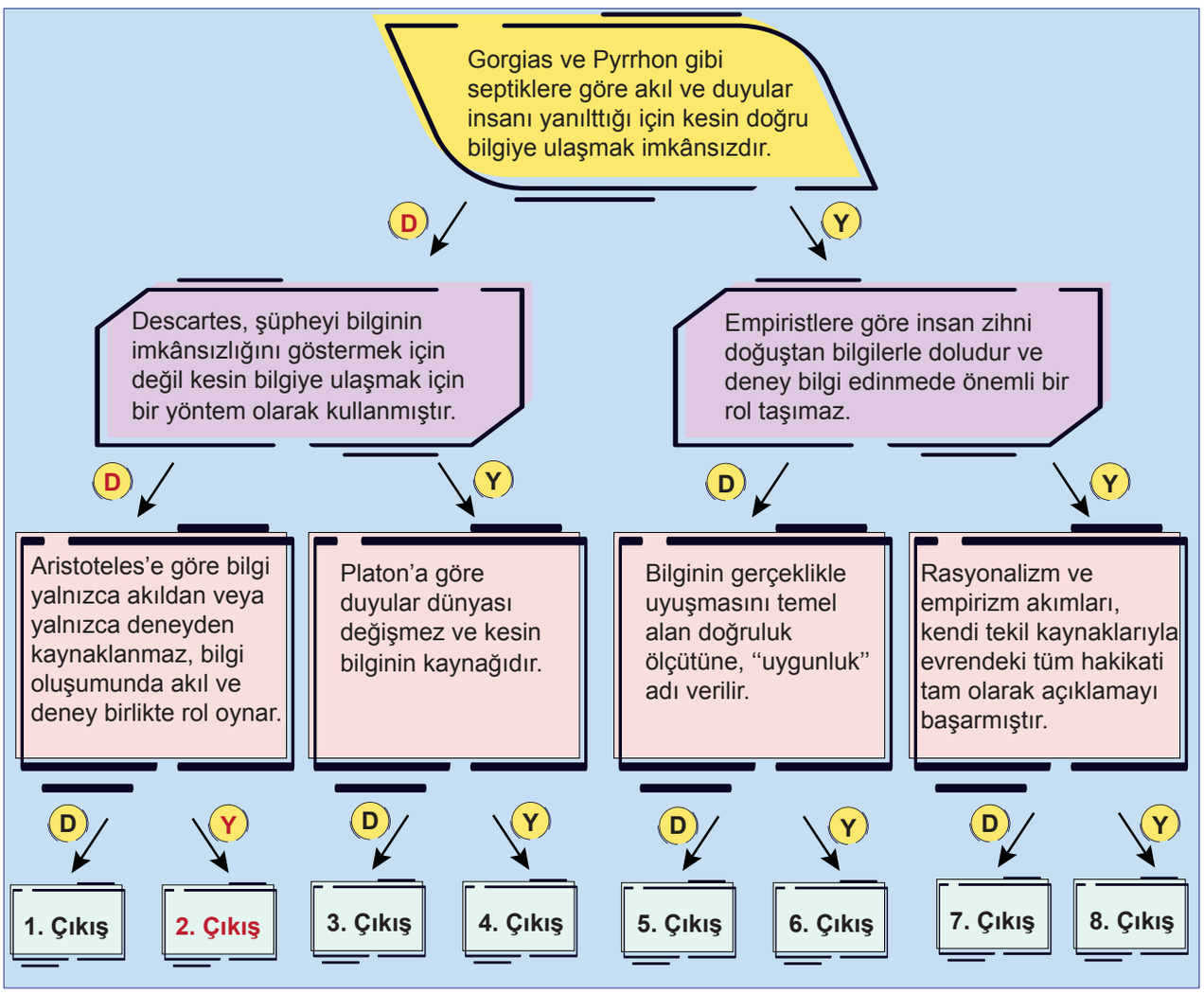

NOTLAR

YAZILI PUSULASI

Çözümlere buradan ulaş

10. Sınıf Felsefe Öğrenme Etkinlikleri Seti 2. Bölüm (2026-2027)

Telefonunun kamerasıyla ilgili QR kodunu okut.
Ekrandan okuyorsan QR koduna dokunabilirsin.

CEVAP VE ÇÖZÜMLER

Yazılı cevaplar ve çözüm sayfası
Ücretsiz erişim

VİDEO ÇÖZÜMÜ

Bu PDF’nin ilgili videosu ve durumu
Premium videolar uygulamada açılır

Video henüz eklenmediyse sağdaki sayfada belirtilir.
Video sonradan eklendiğinde aynı QR kodu kullanılabilir.

Bu erişim kartı Yazılı Pusulası tarafından eklenmiştir.
Önceki soru ve cevap sayfaları değiştirilmemiştir.
kaynaklar.net